

BORROWINGS IN ROMANIAN MEDICAL LANGUAGE

Simona Nicoleta Staicu

**Assist. Prof., PhD, "Victor Babeș" University of Medicine and Pharmacy,
Timișoara**

Abstract: Our paper explores the medical terminological system coping with two trends manifested nowadays, on the one hand, the preservation of certain archaic medical terms in discourse, though their number is narrower, and on the other, the emergence of terminological units to refer to new realities, innovations in the field. In medical texts we have encountered numerous linguistic neologisms (from Greek, Latin, Arabic, French, English, German) completely justifying the need for a given notional content which does not have any equivalent in the target language and may be rendered using phrases, collocations, terms, that have to be adapted according to the new phonetic structure and grammar (generating derivatives/compounds, or enriching the meaning). Other medical contexts emphasized borrowings to completely understand a new term, which is not yet fully registered, or to determine the equivalence between this specific medical term and its correspondent used in foreign specialized literature.

Keywords: borrowings, terms, collocations, neologisms, terminological units.

1. Repere teoretice

Influențele interlingvistice se datorează contactului lingvistic care poate fi individual sau colectiv. Deseori, acestea se datorează uneia sau mai multor limbi vecine, însă nu rare sunt situațiile în care idiomurile intră în contact cu limbi mai depărtate din punct de vedere geografic. În general, influența cea mai puternică o au limbile de circulație mare cu o pondere cultural-științifică și care se impun sau contribuie substanțial la formarea sau îmbogățirea altor limbi.

Când ne referim la contactul lingvistic, mai ales în domeniul constituirii limbajelor de specialitate, avem în vedere influențele manifestate nu numai direct, între specialiști, ci și pe cele indirecte, datorate transmisiei informației prin cărțile de specialitate străine, cele de

referință în domeniu, sau intrate prin alte căi moderne de comunicare interumană (în special prin intermediul internetului) în arealul cultural-științific al purtătorilor limbii receptoare.

Contactul lingvistic reprezintă unul dintre principalele motive ale schimbărilor oricărui idiom, iar influențele externe au drept consecințe directe două fenomene complexe, amplu elucidate în literatura de specialitate: împrumutul și bilingvismul.

Interacțiunea dintre limbi se manifestă în forme multiple și diversificate, consecința contactelor lingvistice de orice natură fiind în primul rând împrumutul dintr-o limbă a unui număr de cuvinte ce desemnează realități noi pentru purtătorii de limbă receptoare a împrumutului. Împrumuturile pot fi sub forma cuvintelor de sine stătătoare, a expresiilor, a mijloacelor morfo-sintactice, iar, uneori, chiar sub forma unor elemente de flexiune sau de sunete separate.

Fenomenul împrumuturilor dintr-o altă limbă s-a manifestat din totdeauna, ori de câte ori comunități etnice diferite și implicit cu limbi diferite intrau în contact. Împrumuturile sunt cuvinte adoptate de vorbitorii unei limbi dintr-o altă limbă.

Dat fiind că împrumutul este o consecință a contactului cultural între două comunități de limbă, acest proces poate fi reversibil dar, deseori, există o asimetrie între limba sursă și limba receptoare, în sensul că numărul cuvintelor împrumutate, de cele mai multe ori, este mai mare decât a celor intrate din limba maternă în limba străină, sau, în unele cazuri, cum este cel al termenilor medicali, împrumutul de unități lexicale de specialitate se manifestă într-un singur sens: dinspre limba de prestigiu, într-un domeniu sau altul, înspre limba maternă. Cum vom vedea în cele ce urmează, această influență unidirecțională dinspre limba cu prestigiu cultural-științific internațional – cum este franceza sau engleza – către limba română s-a manifestat și se manifestă cu intensitate și în limbajul medical. La rândul lor, și aceste limbi au resimțit influența benefică a limbilor greacă și latină, de la care au împrumutat termeni de bază în sfera medicală. În asemenea situații de împrumut unidirecțional comunitatea lingvistică receptoare beneficiază de unele avantaje notabile, în special de bogăția semantică a limbii sursă, prin intermediul căreia termenii împrumutați sunt încorporați în sistemul lexical al limbii receptoare, adaptându-se noilor coduri lingvistice.

Noile achiziții lingvistice ale oricărei limbi, fie că vorbim despre împrumuturi sau creații interne (formate prin procedee de derivare, compunere ș.a.) sunt de fapt neologisme, iar limba română fiind supusă numeroaselor contacte lingvistice de-a lungul timpului beneficiază din plin de acestea, suferind modificări vizibile, în special, la nivelul vocabularului și al sistemului de formare al cuvintelor [Hristea 1984: 50].

Terminologia, ca atare, „contribuie activ la producerea, acumularea, sinteza și generalizarea cunoștințelor despre esența lucrurilor, a fenomenelor și a proceselor din natură, societate și gândire” [Berejan 2000: 21].

Constatăm că în prezent numărul termenilor medicali, ca și, de altfel, al celor din alte limbaje specializate crește impresionant, limba română dispunând de diferite modalități de îmbogățire a vocabularului, în general, și al celui specializat, în mod particular.

Terminologia științifică, inclusiv cea medicală, ridică o serie de problemele lingvistice, una dintre cele mai complexe fiind cea referitoare la formarea, evoluția și aportul unităților terminologice în sistemele terminologice, caracteristice diferitor științe.

Se poate afirma că în terminologie există două categorii de unități: termeni de proveniență populară, naționali din punctul de vedere al formării și utilizării lor, și termeni de proveniență cultă, științifică, dintre care mulți au caracter internațional [Berejan 2000: 21].

Limba română este o limbă dinamică și deschisă oricăror schimbări. Împrumutul unor cuvinte, preluarea unor sensuri noi, necunoscute, dar mai ales „migrarea” unor cuvinte din lexicul specializat spre lexicul comun, determină supunerea vorbitorilor (instruiți în grade diferite) la „presiuni” lexicale intense și complexe [Bidu-Vrănceanu 2000: 10]. Limbajele specializate sunt diverse, individuale și relativ independente. Împrumutul, intermediat în primul rând de textele științifice, constituie în terminologia românească cel mai important mijloc de umplere a „golurilor” terminologice, „golurile de sistem care trebuie completate, mai ales în momentul echivalării unei terminologii dintr-o limbă în alta” [Ploae-Hanganu 1992: 481]. Motivul îl constituie faptul că limba română, ca și celelalte limbi romanice, nu dispune de un sistem de compunere suficient de productiv.

Într-un parcurs retrospectiv, constatăm că la jumătatea secolului trecut, termenii majoritari în terminologia tehnico-științifică românească, din punct de vedere etimologic, erau cei latino-romanici, elementele de origine franceză situându-se pe primul loc. În timp, terminologia modernă de sorginte romanică este concurată din ce în ce mai mult de terminologia anglo-americană. De aceea, unii lingviști au făcut eforturi evidente în încercarea de a-i convinge pe utilizatorii terminologiilor specializate și pe creatorii lor, lingviști, terminologi, sau specialiști din alte domenii, de necesitatea păstrării terminologiei de expresie franceză. Aceasta este considerată a fi foarte adecvată traducerii și cu maxime șanse de acomodare la sistemul limbii române, datorită structurii (diacronic comună și sincronice asemănătoare) celor două limbi. În ultimul deceniu franceza pierde în mod vizibil teren în fața limbii engleze, fenomen sesizat și criticat la momentul respectiv [Slama-Cazacu 1999: 596].

În procesul internaționalizării terminologiilor, împrumutul este considerat a fi soluția cea mai ușoară, dar și cea mai productivă pentru că neutralizează parțial diferențele interlingvistice: termenul împrumutat denumește noțiunea și ne oferă indicii despre originea ei. Preluarea termenilor științifici împrumutați din limbi cu un ridicat prestigiu cultural, care posedă cele mai semnificative achiziții științifice, precum latina, greaca sau limbile arabe, a condus la internaționalizarea acestora, având relevanță pentru vorbitorii de o specialitate științifică sau alta.

În textele de specialitate românești întâlnim numeroase împrumuturi neologice care justifică nevoia ca un anumit conținut noțional, inexistent în limba receptoare să poată fi redat prin expresii, sintagme, termeni, care trebuie preluați și adaptați în funcție de noua structura fonetică și gramaticală (generând derivați/ compuși, sau îmbogățindu-și sensul). Alteori se folosesc împrumuturi pentru a se urma înțelegerea unui nou termen, care încă nu este pe deplin consacrat, sau pentru a stabili echivalența între acesta și corespondentul său folosit în literatura de specialitate străină.

Reprezentând o consecință a contactelor lingvistice, împrumuturile circulă ca și achiziții importante ale sferei medicale, în general, prin cărțile de specialitate, tratatele sau revistele medicale, influențând dezvoltarea limbajului medical. Sistemul terminologic medical se confruntă cu două tendințe manifestate în prezent, pe de o parte, păstrarea unor termeni arhaici în discurs, deși numărul lor este cât mai restrâns, iar pe de alta, apariția unor unități terminologice pentru a desemna realități noi, inovații în domeniu.

2. Termeni împrumutați în limbajul românesc medical

2.1. Împrumuturi din greacă

Lui Hipocrate i se datorează formarea primei terminologii medicale coerente, organizată într-un sistem autentic, desprinderea medicinei de magie și vrăjitorie, cât și transformarea ei într-o ramură a filozofiei și științei. El a preluat tot ce era semnificativ din arta medicală și magie de la greci, egipteni, arabi, sumerieni și evrei, elaborând termenii fundamentali pentru medicină, care au rezistat peste veacuri.

Școala științifică și practica medicală, deci și cea farmaceutică, aparțineau așa numiților medici farmaciști, iatros. Ea se desfășura în locuința acestora, numită iatreion („oficina medicală”), iar stocul de medicamente era păstrat într-un spațiu special destinat, numit apothiki (gr. apothiki, „cămară, depozit”).

Rădăcina iatro- a fost împrumutată din greacă, odată cu denumirea specialităților medicale din a căror compunere face parte, regăsindu-se și în structura termenilor din limbajul medical pediater, pediatrie, iatrogen, iatrochimie ș.a., iar în limba română a pătruns prin filieră internațională (franceză, engleză, germană).

Grecesul apothiki este la originea termenului latin apoticarius, devenit astăzi: Apotheke (germ. „farmacie”) și apoticaire (fr. veche „farmacie”), respectiv Apotheker (germ. „farmacist”) sau apothicaire (fr. veche „farmacist”), apteka (rusă „farmacie”), aptekar (rusă „farmacist”), patikus și patika (magh.); c.f. rom. reg. poticar etc.

În vechea greacă era folosit cuvântul pharmacon care deriva din gr. phero, „a purta”, ce a dat substantivele pharma și pharmacon. Inițial a însemnat „ceea ce poartă pământul”, ca apoi să aibă sensul de remediu, medicament, fiind preluat în limba latină sub forma de pharmacum, care a ajuns și în limbajul nostru medical, farmaco-, rădăcină ce a stat la baza formării multor termeni medicali și farmaceutici de astăzi: farmacografie, farmacologie, farmacodinamie, farmacie, farmacopee etc.

Din limba greacă provin mulți termeni și rădăcini, mai ales în domeniul anatomiei, ca de exemplu: bronhie < brochos „bronhie”; cit-, cito- < kytos „obiect cavitărilor, corp”; clismă < neogr. klyisma „clismă”, < kluzein „a spăla”; diafragm < diaphragma, -atos „barieră”, din dia „prin” + phragma, -atos „închidere”; encefal < encephalon „creier”; falange < phalanx, -agos „formațiune de luptă”; gargarisme < gargarisein „a clăti gura”; pneumo- < pneuma, -atos „aer, respirație”, dar și „spirit”; pilor < pyloros „portar”, din pyle „poartă” + auros „paznic”; torace < thorax „platoșa luptătorilor greci” ș.a. [Rusu 2007: 21-33].

Există și termeni medicali intrați în limbajul medical prin **filieră latină**: anatomie <gr. tomê „secțiune” și <gr. ana- „în mai multe bucăți”; apoplectic <gr. apoplêktos „paralizat” și <gr. apo- „pornind de la”; astmatic <gr. astma „gâfâială”; cataplasma <gr. plasma „obiect modelat” și <gr. kata- „de sus, jos”; cefalic <gr. kephalê „cap”, care inițial definea ființe sau instituții; cauter <gr. kautêrion „fier roșu”; diabetic <gr. diabêtês „boală în care apa traversează corpul”, <gr. diabênai, „a traversa” (orice afecțiune caracterizată prin poliurie și polidipsie); hipocondru <gr. khondros cu sensul de „grăunte” și „cartilagiu” <gr. hupo- „dedesubt”; flegmon <gr. phlegma derivat din phregein „a incendia, a da foc”, cu sensul de abces fierbinte.

Alți termeni medicali nou formați derivă direct din limba **greacă**, la care li se adaugă prefixe pentru a le reda înțelesul adecvat: apatic < gr. apatheia „impasibilitate”, care derivă din pathêthos, „pasionat”, căruia i s-a adăugat prefixul privativ -a; apofiză <gr. apophysis

compus din phusis „creștere, natură” și apo- „pornind de la”; asemănător s-au format și termenii **diafiză**, epifiză, simfiză, formați din rădăcina comună phusis și prefixele dia (între doi), epi (pe), sun (sătură); **igienă** <gr. hugiainein „a fi în bună sănătate”; simptom <gr. ptôsis „cădere” și sufixul sun- „împreună”, care a dat sumptôma.

Alți termeni s-au păstrat în forma originală, ca de exemplu, sfîcter, care în greacă înseamnă „cel care închide, strînge”. O serie de termeni medicali sunt formați cu ajutorul sufixelor: artrită <gr. arthron „articulație” + -ită, cu sensul de boală; sau din prefix + rădăcină + sufix: pericardită de la peri- „în jurul” și kardia „inimă” + -ită.

2.2. Termeni preluați din latină

Inițial, românii au latinizat unii termeni grecești prin schimbarea terminațiilor grecești cu cele latine, ca în cuvintele: craniom – cranium, theke – theca, bronchos – bronchus. Din convergența limbilor greacă și latină vor rezulta bazele terminologiei medicale românești.

Din limba **latină** clasică provin numeroși termeni medicali, mai mulți în anatomie, dar și termeni farmaceutici, ca de exemplu: areolă < lat. areola „curte mică”, atât pentru spațiu mic în țesut sau în zona inelară, în jurul unei leziuni inflamate, cât și pentru areola mamară; vestibul < lat. vestibulum „spațiu închis de intrare de la stradă în casă”: vestibul bucal, nazal, al duodenului, laringelui; atrium < lat. atrium „încăpere în care se făcea focul, la romani în mijlocul camerei cu pereții negri” de la ater „negru”; auricul < lat. auricilla „urechiușă”; celulă < lat. cellula „cămăruță”, de la cella „cămară”; duct < lat. ductus, ductili „canal, canale”; fosă < lat. fauces „locuri de trecere”; fontanele < lat. fontanella „fântână mică”, de la fentana „fântână”; glandă < lat. glans; pilor < lat. pylorus „portarul casei”, zona stomacului care controlează intrarea în intestin; sept < lat. septum „perete despărțitor al camerelor”; capsulă < lat. capsula „cutie mică”, din capsa „cutie”; comprimat < lat. comprimere „a presa”; granulă < lat. granum, granulum „grăunte”; tablete < lat. tabula „tablă, planșă, tabletă, care sugerează forma preparatului”; pilulă < lat. parva pilla „minge mică”; emulsie < lat. emulgo, emulgere „a se face ca laptele”; unguent < lat. unguentum,- i „unsoare, unguent, esență, parfum”; pulbere < lat. pulvis,- is „praf, pulbere”; suspensie < lat. suspensio, -onis „ridicare, suspensie”; pulverizare < lat. pulverare „a acoperi cu praf” ș.a. [Rusu 2007: 21-33].

2.3. Influența arabă

O altă contribuție, deși limitată din punctul de vedere al consecințelor, la dezvoltarea terminologiei medicale, a avut-o limba **arabă**. Traducătorii arabi au tradus toate textele

medicale clasice grecești și latine, în perioada Evului Mediu, medicina arabă reprezentând un remarcabil sistem compact de cunoștințe. Cu toate acestea, umaniștii Renașterii au utilizat prea puțin manuscrisele arabe, din cauza dificultății traducerii acestor texte. Ca urmare, în medicina modernă au supraviețuit prea puține cuvinte de origine arabă. Cei mai mulți termeni denumesc substanțe chimice: sugar (zahăr), sirop, alcool, alkali (bază, alcalin), elixir, napfta (petrol, țiței) sau unele sinonime ca natrium < natri (sodiu), kalium < qaliy (potasiu), cât și simbolurile chimice ale celor două elemente.

Originea termenului chimie este din alchimie. Denumirea arabă a pietrei filozofale era al kimyia, care a dat termenii alchemia și alchimie, aceștia ar putea proveni din arabul kama (a ține secret), sau din cuvântul grecesc chymeia (amestec, magie neagră), termenul aflându-se în relație cu practici care erau păstrate secrete și aparțineau ezoterismului.

Tot de origine arabă sunt și următorii termeni medicali: nucha, care în terminologia internațională înseamnă „ceafă”; denumirea venelor bazilică < arab. basilik „interior, intern”, și cefalică < arab. alkifal „exterior, extern”; mater (duramater, piamater), cu sensul de membrană (mamă) protectoare a creierului. Contrar aparențelor, termenul provine tot din medicina arabă. Cuvântul, așa cum se știe, înseamnă în latină „mamă”, iar arabii au avut și au obiceiul întrebunțării unui limbaj nuanțat, cu multe expresii inspirate din viața de familie. Mater a fost utilizat probabil, în acest spirit, pentru a desemna cea mai importantă membrană protectoare a creierului.

2.4. Termeni preluați din alte limbi

Din limba franceză au intrat în domeniul medicinei numeroase cuvinte de specialitate până după cel de-al doilea război mondial, când locul ei este luat de limba engleză, iar în prezent de engleza americană. Mondializarea limbii engleze se datorează forței cercetării științifice, amplitudinii fondurilor destinate cercetării, capacităților editoriale americane mari și puternice, care au consacrat-o și în domeniul medicinei.

Lucrarea aduce numeroase exemple de termeni de specialitate intrați în limbajul medical românesc prin diverse filiere: franceză, engleză, germană sau italiană. Trebuie precizat, însă, că în marea lor majoritate sunt de origine latină sau greacă.

De exemplu, din **franceză** a intrat adenopatie (<fr. adénopathie), dar care este de origine greacă (<gr. aden, -os, glandă; pathos, boală), însemnând „mărire de volum a glandelor ganglionilor limfatici superficiali sau profunzi” [DM 2007: 165]. Tot prin intermediul limbii franceze au pătruns și următorii termeni, îmbogățind substanțial

vocabularul medical actual: adénovirus, amygdalectomie, angiographie, angioliipome, athérosclérose, bacilloscopie, blépharectomie, bradycardie, bronchopneumopathie, bronchectasie, bronchodilatateur, cancérologue, cardiopathie, cardio-vasculaire, cancérigène, cérébro-spinal, cholécystite, coxalgie, diabétogène, dermato-fibrome, eczematiforme, élytrotomie, endocrinologie, endoscopie, entéropathie, érythrocyte, fibroscopie, fistulotomie, foetopathie, gastro-entérite, gastro-entérologie, gastro-intestinal, gynécologie, gonarthrose, hématologie, hémodiagnostic, hemo-leucogramme, hémorragie, hémostase, hystérectomie, hormonothérapie, iléo-colostomie, immunologie, ischialgie, laparoscopie, laryngologie, leucémie, lymphadénopathie, lipémie, lipoarthrite, lombo-sciatique, mammographie, mastectomie, médulloclérose, ménorragie, méningocoque, myélogramme, myocarde, néphrologie, néphropatie, neurodermite, neurologie, neuropathie, odontogenèse, oesophagoplastie, ophtalmologie, ophtalmopathie, orchidectomie, ostéo-arthrite, oto-rhino-laryngologie, pathologie, pédiatrie, pharyngo-laryngite, pharmacothérapie, pneumologie, pneumologue, pneumo-phtisiologie, podologie, psychiatrie, psychothérapie, rectocolite, rhinorrhée, schizophrénie, scléro-conjonctivite, splenectomie, staphylocoque, stomatologue, tachypnée, tomographie, trachéotomie, trombogenèse, thoraco-abdominal, thrombocytopenie, uropathie, vaginectomie, vaso-constriction, virusologue, xérostomie, ș.a.

Termenul medical angioplastie intrat prin intermediul limbii **engleze** (<engl. angioplasty), are la bază origine greacă (<gr. angeion, vas; plastos, modulat), fiind definit ca „procedeu chirurgical de refacere a continuității sau de remodelare a unui vas” în dicționarul medical [DM 2007: 197]. Tot din limba engleză au pătruns și: adipofibroma, alveoloplasty, amniogenesis, arthroclasia, bacilicide, biomedicine, blennophtalmia, bronchopulmonary, cerebrophysiology, coreoplasty, echocardiograph, gastrohysterectomy, glossopathy, hernioplasty, hymenorrhaphy, hysterocystopaxy, immunoendocrinology, iridosclerotomy, mamograph, neuroendocrine, odynophobia, pathopsychology, podiatry, rachiplegia, sacralgia, scleroplasty, tokograph, tachyrrhythmia, uterointestinal, venosclerosis ș.a.

Avalanșa de anglicisme care au invadat limba română în ultimele decenii și al căror număr continuă să crească într-un ritm accelerat, se regăsește și în limbajul medical. Influența engleză asupra limbajului medical se realizează cu precădere prin împrumutarea unor termeni englezești strict specializați, fără echivalențe în română fiind de regulă, monosemantici: blotting, blister, by-pass, carrier, clearance, clonare, dopaj, flutter, linkage, marker, pacemaker, patch, rebound, screening, stress, stroke, trigger etc.

În ultimele două decenii anglicismele au pătruns masiv în limbajul medical: by-pass - operație pentru restabilirea circulației sangvine, clearance - raport între concentrația sanguină a unei substanțe și eliminarea prin urină, family planning - control al nașterilor, practicat voluntar de un cuplu familial, lifting - operație de chirurgie estetică pentru eliminarea ridurilor, peeling - intervenție dermatologică prin care se descuamează pielea feței pentru înlăturarea cicatricelor sau în scop estetic, placebo - preparat medicamentos inactiv prescris pacientului pentru a-i face plăcere sau în scopuri experimentale, scanner - aparat de radiografie cu raze X etc.

De proveniență **germană** sunt și câteva denumiri de specialiști în diverse arii medicale, precum balneolog (<germ. Balneolog), neurochirurg (<germ. Neurochirurg), ortoped (<germ. Orthopäd), otolog (<germ. Otolog), patolog (<germ. Patholog), reflexolog (<germ. Reflexolog); dar și denumiri de boli și domenii medicale, ca de exemplu: Audiologie, Chondropathie, Galvanokaustik, helkogen, illiosakral, Kardiochirurgie, Leptocephalie, Rektalgie, Thymopatie, Urolithiasis etc.

3. Concluzii

Majoritatea termenilor medicali au o origine îndepărtată și indirectă, provenind din greacă sau latină, dar ei reprezintă împrumuturi directe din franceză, germană și uneori din italiană. În anumite cazuri, termenul medical poartă reflexe ale etimologiei lui din două limbi. În anatomie, criză, fiziologie, antidot, patologie, cefalalgie etc, nu este greu să identificăm originea greacă mai veche a cuvintelor; forma lor se datorește filierei franceze, care ne-a transmis, în ultimă instanță, astfel de termeni și pe care româna i-a adaptat la specificul ei (dacă cuvintele ne-ar fi venit direct din grecește ele s-ar fi pronunțat crisis, pathologia, iar dacă și-ar fi păstrat forma franceză autentică ar fi trebuit să spunem în românește criz, patoloji).

În medicină, cură, puls, medicament, convalescență, etc., originea latină – clasică sau medievală – a termenilor (cu observația de mai sus, a pătrunderii lor prin intermediul francezei și a integrării lor în limba română) este iarăși clară. Aici trebuie făcută însă precizarea că nu toate aceste elemente ne-au venit exclusiv prin mijlocirea francezei. Medic, de exemplu, este lat. medicus și ital. medico (în franceză medic se spune médecin).

Alteori, neologismul latino-francez nu seamănă cu nici una din formele cuvântului din aceste limbi. Pacient, de exemplu este formă românească a fr. patient și a lat. patiens, -tis (care înseamnă de fapt „răbdător, rezistent”). În alte împrejurări, cuvântul latin care a circulat

o vreme ca termen tehnic a fost părăsit. Este cazul lui morb, păstrat doar în unele formule mai vechi ca morbul lui Pott. Limbajul medical românesc a revenit la substantivul vechi românesc boală, de origine slavă, cuvânt ostracizat din limbă în perioada purismului latinist.

În sfârșit, uneori același termen și derivatele lui, deși au origine identică, poartă semnul unor aspecte fonetice sau pronunțări diferite. Ne referim în special la câteva elemente grecești care s-au fixat în limbajul medical în forme ce trădează originea lor fie din greaca veche, fie din neogreacă. În neurologie, de exemplu, prima parte a cuvântului, neuro-corespunde pronunțării vechi grecești; în nevropat, nevralgie, partea inițială a cuvântului, cu transformarea grupului eu în ev, reflectă pronunțarea mai nouă, din neogreacă. Alături de izvorul grecesc întâlnim însă și pe cel latinesc, în nerv (lat. nervus) și (sistem) nervos, după fr. nerveux. Dacă s-ar fi păstrat derivatul adjectival neogrec al lui neuron ar fi trebuit să spunem nevriscos, așa cum s-a spus o vreme.

Data fiind tendința tot mai accentuată de internaționalizare a limbajului medical, în concordanță cu știința, în ansamblul ei, se manifestă intens nevoia achiziționării de informații noi necesare înfăptuirii progresului în cercetarea teoretică și în practică, care nu poate fi posibil fără neologizarea terminologiei științifice. Acest demers s-a făcut și se face în zilele noastre prin renunțarea la un număr de termeni tehnici populari, care nu și-au găsit locul în stilul științific al unui anumit sector de activitate profesională, mai ales dacă ei sunt oarecum sinonimi cu cei împrumutați din alte limbi. Procesul neologizării este ireversibil, întrucât el stă sub autoritatea uzului care guvernează limbajele de specialitate și comunitatea umană, în general. Integrarea cuvintelor străine în procesul de comunicare a pus, pe de o parte, problema adaptării acestora la structura lingvistică influențată, iar pe de alta, pe cea a schimbărilor pe care le manifestă în organizarea lexicală a limbii române, în funcție de structura ei fonetică și gramaticală.

BIBLIOGRAFIE:

Bara, Mariana, „Adaptarea terminologiei medicale în limba română actuală”, LR, nr. 4, 2008, p. 419-433.

Berejan, S., „Terminologia tehnico-științifică internațională în dicționarele naționale generale” în Terminologie și limbaje specializate, ed. a II-a, Chișinău, 2000, p. 19-27.

Bidu-Vrănceanu, Angela, „Dinamica vocabularului românesc după 1989. Sensuri „deviate” ale termenilor tehnico-științifici”, în LL, vol. I, 1995, p. 38-45.

Bidu-Vrănceanu, Angela, „Dinamica sensurilor în româna actuală”, în LL, vol. 3-4, 1997, p. 39-44.

Bidu-Vrănceanu, Angela (coord.), Ene, Claudia, Savulescu, Silvia, Toma, Alice, Lexic comun, lexic specializat, București, Editura Universității din București, 2000.

Bidu-Vrănceanu, Angela (coord.), Lexic științific interdisciplinar, București, Editura Universității din București, 2001.

Coteanu, I., „Terminologia tehnico-științifică. Aspecte, probleme”, în LR, XXXIX, nr. 2, 1990, p. 95-99.

Hristea, Th., Sinteze de limba română, ediția a III-a, București, Albatros, 1984.

Nistor, Valeria, „Ansamblul vocabularului și lexicul specializat”, în ILS, 1994, p. 21-25.

Ploae-Hanganu, Mariana, „Terminologia și limba comună (Pentru o bază de date terminologice)”, LR, XLI, nr. 9, 1992, p. 479-483.

Slama-Cazacu, Tatiana, Psiholingvistica. O știință a comunicării, București, Editura ALL, 1999.

Șerban, V., Evseev, I., Vocabularul românesc contemporan-schiță de sistem, Timișoara, Editura Facla, 1978.

SURSE LEXICOGRAFICE:

Ciorănescu, Al., Dicționar etimologic al limbii române (DER), București, Editura Saeculum, I. O., 2002.

Marcu, F., Marele dicționar de neologisme (MDN), ediția a VIII-a, București, Editura Saeculum I.O., 2006.

Martin, E., A., (editor), Oxford Dicționar de Medicină, Ed. a 6-a, București, BIC ALL, 2005.

Mel'čuk, Igor, Dictionnaire explicatif et combinatoire du français contemporain. Recherches lexico-sémantiques I, Montréal, Les Presses de l'Université de Montréal, 1984.

Mincu, M., Moraru, L., Radu, R., Albu, R., M., Petrescu, M., Dicționar de termeni medicali, București, Edit. Corint, 1998.

Rusu, Valeriu, Dicționar Medical, (DM), București, Editura Medicală, 2007.